

Autor: Prof. dr. sc. Ivo Miljković

Izbor sorte bajama (badema)

Pravilan izbor sorti bajama ima temeljno značenje. Stoga se selekcijskim radom nastoji dobiti nove sorte bajama boljih bioloških i gospodarskih svojstava.

U našim starijim bajamicima na malim posjedima, ili u tzv. rasutom stanju, imamo vrlo malo sorti. Prevladavaju najčešće različiti tipovi bogate populacije, jer se prakticiralo generativno razmnožavanje bajama. Najčešće su to **tvrdiši** s niskim randmanom jezgre (sjemenki) od 20 do 25%.

Velik je broj sorti bajama. Razvrstavamo ih prema tvrdoći ljuske (endokarpa) u 5 skupina, i to na sorte jako tvrde ljuske, sorte tvrde ljuske, sorte polutvrde ljuske, sorte polumekane ljuske i sorte mekane ljuske.

Postoji povezanost između randmana jezgre i tvrdoće ljuske, pa u SAD-u prakticiraju podjelu kao što je izneseno u tablici br. 1.

Tablica br. 1 Tvrdoća ljuske i randman jezgre u %.

Skupina	Tvrdoća ljuske	% jezgre
I	jako tvrda	20 do 25
II	tvrda	25 do 40
III	polutvrda	40 do 50
IV	polumekana	50 do 60
V	mekana	preko 60

Sorte bajama valja birati prema ekološkim uvjetima proizvodnog prostora. No, općenito sorte možemo izdvojiti za mediteransko i kontinentalno područje.

U nas se za mediteransko područje predlažu kao prikladne po skupinama ove sorte:

1. SORTE TVRDE LJUSKE

- Filippo Ceo (Filipo Ćeo)
- Ferraduel (Feradiel)
- Ferragnes (Feranjez)
- Ferrastar (Ferastar)
- Ferralis (Feraliz)
- Troito
- Tuono
- Genco
- Fra Giulio Grande (Fra Dulio Grande)

2. SORTE POLUTVRDE LJUSKE

- Knez Črnomir
- Nikitskij pozdnocvatuščij (Nikitski kasnocvatući)
- Texas (Teksas)

3. SORTE POLUMEKANE LJUSKE

- Ankaran 28
- Čaarski kasni
- Jaltinski
- Primorski

4. SORTE MEKANE LJUSKE

- Non Pareil ili Nonpareil (Nonparej)

U kontinentalnom području predlaže se od sorti polumekane ljuske *Jaltinski*, a od sorti mekane ljuske: *Bumažnoskorlupnyj* (*Bumažnoskorlupnij*), *Nonpareil* (*Nonparej*) i *Prianyj* (*Prianiy*).

Prema kvaliteti jezgre predložene sorte mogu se podijeliti u dvije skupine.

U prvu skupinu spadaju: *Nonpareil*, *Bumažnoskorlupnyj*, *Drake*, *Ankaran 28*, *Ferragnes*, *Ferradeul*, *Ferralis*, *Ferrastar*, *Knez Črnomir*, *Nikitski kasnocvatući*, *Texas*, *Troito*, *Genco* i *Tuono*, a u drugu skupinu: *Čarski kasni*, *Filippo Ceo*, *Fra Giulio Grande*, *Jaltinski* i *Prianyj*.

Donosimo kratak pregled osnovnih bioloških i gospodarskih osobina važnijih sorti bajama.

FILIPPO CEO

Filippo Ceo (*Filipo Ćeo*) talijanska je sorta umjereno bujnog i uspravnog rasta. Rodi obilno, i to na kratkim rodnim izbojima. Cvate kasno. Samooplodna je, ali ipak bolje rodi uz strano oprašivanje. Dobri su joj oprašivači sorte *Ferragnes*, *Tuono* i *Genco*. Dozrijeva srednje rano.

Plod je okruglasto-bajamasta oblika, s prosječnom masom od 4,2 g u suhom stanju. Ljuska je svijetlo kestenjaste boje i tvrda. Randman jezgre iznosi 37%. Udio plodova s dvije sjemenke dosta je visok i iznosi od 40 do 45%. Sjemenka je eliptično-izduženog oblika, s prosječnom masom od 1,6 g. Ovojnica je svijetlo kestenjaste boje. Jezgra je dobre kvalitete. Sorta je vrijedna zbog dobre rodnosti, kasne cvatnje i mogućnosti samooplodnje. Nedostatak je što ima velik postotak plodova s dvije sjemenke.



FERRADUEL

Ferraduel (*Feradiel*) je francuska sorta dobivena u Institutu za voćarstvo kraj Bodeauxa. Puštena je u proizvodnju 1967. godine. Stabla su srednje bujna i razgranata s puno mješovitih kojima donose rod. Rodnost je dobra. Dozrijeva srednje rano. Cvate l pa se ne može oploditi vlastitim oprašivačima. Dobri su joj oprašivači sorte *Ai*, *Ferragnes* i *Tuono*.

Plod je karakterističnog oblika u prosjeku teže 4,79, a prosječno 1,3 g. Ljuska je havana boje i tvrda. Randman jezgre iznosi 28%. Nema dvostrukih sjemenki. Sjemenka je svijetlo-kestenjaste boje, hrastovita. Jezgra je dobre kvalitete. Sorta je otporna prema moniliji. Dobro je oprašivač za druge vrijeme



Cijeli tekst možete pročitati u regularnom broju...

rodnosti, kasne cvatnje i jer je